

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

سواد رسانه ای ، تکنیک مدیریت فضای مجازی

۱- دکتر علی شمس

مدرس دانشگاه فرهنگیان نجف آباد

Alishamsi1349@gmail.com

۲- علی اسماعیلی

دانشجوی دانشگاه فرهنگیان نجف آباد

A93esmaeili@gmail.com

۳- مهدی صالحی

دانشجوی دانشگاه فرهنگیان نجف آباد

Mehdisalehi2132@gmail.com

۴- حسینعلی صالحی

دانشجوی دانشگاه فرهنگیان نجف آباد

Hosalisalehi1394@gmail.com

۵- اصغر جلالی

دانشجوی دانشگاه فرهنگیان نجف آباد

a1394jalali@gmail.com

۶- مجید هاشمی

دانشجوی دانشگاه فرهنگیان نجف آباد

A94mahdvr@gmail.com

چکیده:

امروزه ، که غولهای رسانه ای حرف اول ، در جلب توجه افکار عمومی به شمار می آیند و جایگاه خاصی در جامعه و خانواده ها پیدا کرده و به پدیده ای جهانی مبدل شده اند، متأسفانه شاهد این واقعیت تلخ هستیم که اکثر خانواده ها به نحوه استفاده صحیح از ابزارهای مجازی آگاهی کمی دارند و در این مهم محیط های آموزشی نیز مستثنی نیستند . این کم آگاهی سبب شده است که بیشتر فکر، وقت و توان افراد به خصوص قشر نوجوان و جوان جامعه ، صرف گشت زنیهای بیهوده و بی هدف در دنیای مجازی گردد. با وجود این ، استفاده از این خانواده مجازی ، برای انسان امری ضروری است و مستقیماً با حیات فرهنگی و سیاسی او مرتبط می باشد. محیطی که می تواند هم الگوی قابل ارزش با تاثیرات مثبت و هم عامل آسیبهای فردی و اجتماعی به شکل بسیار جدی باشد . مهارت و سواد استفاده از فضاهای غیر مادی ، امکان و فرصتی فراهم می آورد ، تا افراد در هر زمان و هر مکان ، به سهولت به تبادل اطلاعات بپردازند. اما این موضوع مستلزم بررسی آثار و پیامدهای مثبت و منفی در به کارگیری صحیح از فناوری ، ضروری و حیاتی به حساب می آید. ارائه توصیه ها و پیشنهادهای موجود نه تنها گامی برای جلوگیری از آسیبهای اجتماعی ناشی از این رسانه ها است ، بلکه تعامل خانواده ، فضای آموزشی و فضای مجازی را نیز گسترش می دهد .

کلید واژه: فضای مجازی، آسیب های اجتماعی ، محیط آموزشی ، خانواده ، جامعه

مقدمه:

در سالهای اخیر ، یکی از دغدغه های نظام آموزش و پرورش هر کشور ، تغییر رویکرد های آموزش و یادگیری با استفاده از فناوری های نوین در ابعاد مختلف زندگی می باشد. به صورتی که بستری مناسب جهت رشد و تعالی فکری هر جامعه ای ایجاد شود ، تا امکان یادگیری ها و آموزش های پیوسته را فراهم آورد. با عنایت به اینکه دانش فناوری در میان انسانها از سرعت رو به رشدی برخوردار است و در بعضی مواقع به صورت یک ضرورت در آمده است ، توسعه همه جانبه در این زمینه به خصوص شبکه های اجتماعی به منظور غنی تر شدن تجربیات و تعاملات میان دانش آموزان ، معلمان و خانواده ها احساس می شود. تحقق این امر در خانواده و مدرسه ضروری است اما ، در مدرسه به عنوان نهاد تربیتی و آموزشی هر جامعه ، کاربردی تر خواهد بود . چرا که فرصتهای جدید در اختیار دانش آموزان قرار می دهد تا در زمینه تعلیم و تربیت به زیر ساختهای توانمندی نائل شوند.

مهارت استفاده از رایانه و فضاهای مجازی ، خود نوعی مهارت و سواد رسانه ای به شمار می آید. می تواند بهره مندی ما را از اینترنت بیشتر کند. با اعمال برنامه ای منظم ، مانند یک رژیم غذایی خاص ، که مراقبت افراد را در مقابل بعضی از بیماریها به عهده دارد ، سواد رسانه ای نیز می تواند با آموزش به قشرهای مختلف هر جامعه ای ، نهایت بهره را فراهم آورده و سلامت عمومی در مقابل آسیب های ناشی از این فضا را کم کند. که البته مستلزم رژیم هایی چون مطالعه و تجزیه و تحلیل یافته ها و پیام هایی است که از طریق رسانه ها ی مختلف دریافت می شود . با نگاهی دقیق و عمیق و تفسیر صحیح ، می توان حداکثر استفاده را با کمترین آسیب ها دریافت نمود.

بحث:

معمولا پدر و مادر ها ، وقتی کودکانشان به سن استقلال می رسند ، در حالی که شادمان از رشد کودک هستند ، اما مراقبهایی را برایشان در برنامه ی روزانه لیست می کنند . از جمله این که مراقب خودت باش ! از کسی چیزی نگیری ! با غریبه ها حرف نزن ! و...

کودکان و نوجوانان ، در موقعیتهای مجازی نیز نیاز به این گونه مراقبتهای دارند ، زیرا آنها فاقد پختگی فکری و تجربه هستند و مغز آنها هنوز دستخوش تغییر و تحول می باشد. پس وظیفه ما است با برقراری ارتباط های خانوادگی ، این کمبود را جبران نموده ، از به هدر رفتن وقت آنها جلوگیری کنیم.

ارتباط با فرزندان:

خانواده پایه ی بنیادین اجتماع، سلول سازنده ی زندگی انسان، خشت بنای جامعه، کانون اصلی حفظ سنتها، هنجارها و ارزشهای اجتماعی است و شالوده ی استوار پیوندهای اجتماعی و روابط خویشاوندی و کانونی برای بروز و ظهور عواطف انسانی و پرورش اجتماعی است.

خانواده واحدی است که براساس ازدواج پدید می آید و از آغاز پیدایی خود، همچون حریمی امن، زندگی انسان را در بر گرفته و موج تازه ای در درون شبکه ی خویشاوندی ایجا می کند که شمار زیادتری از خویشاوندان را نیز به هم پیوند می دهد. آنچه در خانواده از اهمیت برخوردار است، توجه به ارزشها به ویژه ارزشهای خانوادگی و اجتماعی است. (دژبانی، ۱۳۸۷)

انسان در خانواده، فرایند جامعه پذیری را می آموزد که مجموعه ای از بایدها و نبایدها است و بالاخره نقشهایی را در روابطش با دیگران یاد می گیرد. آنچه در خانواده از اهمیت برخوردار است، توجه به ارزشها به ویژه ارزشهای خانوادگی و اجتماعی است. ارزشهای اجتماعی از اساسی ترین عناصر نظام اجتماعی هستند که از طریق آنها می توان جامعه را کنترل کرد و به سوی زوال

یا تعالی سوق داد. بنابراین، خانواده‌ها باید عواملی را که موجب پیدایش، شکل‌گیری و تقویت ارزش‌ها و ارتباطات خانواده و جامعه می‌شوند، بشناسند. (کفاشی، ۱۳۸۹)

نوجوانانی که زمان زیادی از اوقات خود را به ارتباط اینترنتی می‌گذرانند ممکن است از افسردگی، اضطراب و احساس تنهایی و انزوای اجتماعی رنج ببند و حتی ممکن است در دام خطرات جنسی و تهدیدهای سایبری بیفتند. بنابراین فرصتی را به گفت و گو با فرزند خود اختصاص دهید و مستقیم یا غیر مستقیم او را از این گونه خطرات آگاه سازید. با نوجوانان از تجربه خودتان در استفاده از اینترنت صحبت کنید. گفت و گو در باره استفاده صحیح خودتان، نه تنها به نوجوان اجازه می‌دهد رفتار مناسب را یاد بگیرد، بلکه او را تشویق می‌کند با نحوه استفاده خود را با شما در میان بگذارد. وقتی او درباره چگونگی استفاده خود از فضای مجازی صحبت می‌کند، می‌توانید به آنچه می‌کند دقت کنید و رفتارهایش را تصحیح نمایید. (ایزدی، ۱۳۹۴)

گسترش فناوری‌های نوین در عرصه‌ی الکترونیک و رایانه در چند دهه‌ی گذشته، موجب پدیدار شدن انواع و اقسام لوازم و برنامه‌های الکترونیکی و رایانه‌ای از جمله اینترنت، تلفن همراه، ماهواره و ... در جهان شده است. انکار ناپذیر است که این تحولات و پیشرفت‌ها، زندگی بشری را چندین برابر آسان‌تر نموده است. اما در آن سوی سکه، نمی‌توان از آسیب‌های ناشی از این فناوری‌های نوین غافل ماند. به طور کلی، گسترش اینترنت و شبکه‌های مجازی در جامعه موجب بروز فرصت‌هایی جهت افزایش آگاهی افراد و حتی ایجاد اشتغال برای برخی از افراد شده است، ولی تهدیداتی نیز به همراه دارد. با وجود اینترنت، علاوه بر وجود دنیای واقعی و الگوهای ارتباط سنتی در آن، فضاهای مجازی نیز ایجاد شده اند که نحوه‌ی تولید، انتقال و مصرف اطلاعات در آنها دیگر به شیوه‌ی سنتی صورت نمی‌پذیرد و این الگوها، کاملاً دگرگون شده اند. گسترش فضاهای مجازی مانند سایر انواع دیگر تحولات و پیشرفت‌ها، پیامدها و آثار مثبت و منفی گوناگونی را در جامعه و زندگی کاربران این گونه فضاها ایجاد کرده است. مثبت‌ترین پیامد آن را می‌توان تسهیل و تسریع ارتباطات و تبادل اطلاعات دانست. منفی‌ترین پیامد آن را می‌توان به خطر افتادن حریم خصوصی افراد، منزوی شدن آنها و از هم پاشیدگی بنیان خانواده معرفی نمود. اصلی‌ترین علتی که می‌توان برای بروز این پیامدهای منفی بیان داشت، این است که در فضای مجازی افراد نمی‌توانند به شناخت صحیح و کافی از هم دست یابند. کودکان و نوجوانان عصر حاضر مانند کودکان و نوجوانان نسل‌های گذشته نیستند که تنها با بازی کردن با همسالانشان و تماشای کارتون‌های تلویزیونی سرگرم شوند. تقریباً تمامی این کودکان و نوجوانان از همه‌ی این فناوری‌ها یا برخی از آنها برخوردارند. صرف نظر از کاربرد وسیع این ابزارها، آنچه امروزه کاربرد وسیعی یافته و بخش وسیعی از فعالیت‌های روزمره‌ی افراد را پوشش می‌دهد، اینترنت و به تبع آن فضای مجازی است. (دژبانی، ۱۳۸۷)

سواد رسانه‌ای :

سواد رسانه‌ای به دنبال آن است تا در فرد توانایی لازم برای استفاده از رسانه‌ها را آموزش دهد به طوری که فرد بتواند ضمن درک و تحلیل و ارزیابی پیام‌های رسانه‌های مختلف، پیام‌ها و برنامه‌های مثبت، مفید و سازنده را از پیام‌های منفی و بی‌محتوا تشخیص دهد. یعنی فرد آگاهانه در برابر رسانه‌ها قرار گیرد و توانایی دسترسی به پیام‌های مورد نظر خود از میان انبوه پیام، تجزیه و تحلیل انتقادی، ارزیابی و ارسال پیام‌ها در انواع مختلف را پیدا کند. تاریخچه پیدایش این تفکر که بر پایه یک نیاز مبرم آموزشی بنا نهاده شده به سال ۱۹۶۰ میلادی و به دنبال عمومی شدن تلویزیون، رادیو و فیلم‌های هالیوودی بر می‌گردد. در این میان تلویزیون گوی سبقت را از رسانه‌های دیگر ربود به طوری که اکثر مردم ترجیح دادند که تماشا کنند تا اینکه مطالعه کنند. یکی از عواقب این تحول اجتماعی و آموزشی کمتر شدن تمایل دانش‌آموزان به مطالعه و کتاب بود که محققان رکود تمرکز فکری دانش‌آموزان در کلاس درس را به عنوان عارضه این تحول اجتماعی بیان می‌کنند. اهمیت موضوع زمانی دو چندان شد که پژوهشها در امریکا نشان داد که یک کودک به طور میانگین روزانه شش ساعت

از وقت خود را پای تلویزیون می‌گذرانند. بنابراین با توجه به اثرات سوئی که استفاده بی‌رویه از رسانه‌ها به ویژه تلویزیون، اینترنت و ماهواره می‌تواند بر روی افراد به ویژه کودکان برجای بگذارد لزوم کنترل و نحوه استفاده از رسانه‌ها در وهله اول مورد توجه محققان قرار گرفت. در این اثنا محققان اعلام کردند که افراد به خصوص کودکان در استفاده کردن از رسانه‌ها باید حساب شده و در مواجهه با پیام‌های بیشمار خود را واگزینه کنند یعنی نسبت به رژیم مصرف رسانه‌ای خود آگاهی یابند و قوه تشخیص و درک پیام‌های رسانه‌ها را تقویت نمایند. بنابراین موضوع سواد رسانه‌ای به عنوان یکی از دغدغه‌های علم ارتباطات مورد توجه دانشمندان این رشته قرار گرفت. (دهکده جهانی، ۱۳۸۸)

ضرورت سواد رسانه‌ای و اهمیت آن در رسانه جمعی:

در اینجا باید تا حدودی مشخص شده باشد که چرا به سواد رسانه‌ای نیاز داریم. امروز در دنیایی زندگی می‌کنیم که خواه ناخواه در شرایط اشباع رسانه‌ای قرار داریم. فضای پیرامون ما سرشار از اطلاعات است. «به عنوان مثال وقتی تلفن همراه یک نفر به صدا درمی‌آید، این اطلاعات موجود در فضا است که پل ارتباط او با تماس‌گیرنده شده؛ یا زمانی که یک مودم می‌تواند افراد را به جهان بی‌انتهای اینترنت بکشد، نشانه‌ای دیگر است از همین شرایط حاکمیت اشباع رسانه‌ای بر جهان؛ و یا حالا که میلیون‌ها روزنامه و مجله و کتاب و خبرگزاری و شبکه تلویزیونی بر زمین و زمان می‌بارد، همه نیاز دارند به این‌که در برابر چنین فضایی، چتری بر سر بگیرند و از یک رژیم مصرف ارتباطی استفاده کنند. همه نیاز دارند به این‌که در انتخاب‌هایشان بیشتر دقت کنند، درست مانند آنچه مردم در مورد تغذیه‌ی خودشان عمل می‌کنند. چون مردم اکنون با سوادتر شده‌اند، مراقب هستند که در غذایی که مصرف می‌کنند چقدر کلسترول، ویتامین و یا مواد دیگر باید باشد؛ در فضای رسانه‌ای هم باید دانست چه مقدار باید در معرض رسانه‌های مختلف اعم از دیداری، شنیداری و نوشتاری بود و چه چیزهایی را از آن‌ها برداشت. زمانی که در بزرگراه‌های اطلاعاتی حرکت می‌کنید، سواد رسانه‌ای می‌تواند به شما بگوید چه مقدار از وقت تان را در چه سایت‌هایی - اعم از شناخته شده و ناشناخته - و چه مقدار از آن را فرضاً در چت‌روم‌ها بگذرانید. بنابراین می‌توان گفت که «ضرورت و هدف سواد رسانه‌ای در نخستین گام‌های خود، تنظیم یک رابطه‌ی منطقی و مبتنی بر هزینه-فایده با رسانه‌ها است. به این معنا که در برابر رسانه‌ها چه چیزهایی را از دست می‌دهیم و چه چیزهایی را به دست می‌آوریم؟ و باز به عبارت بهتر، در مقابل زمان و هزینه‌ای که صرف می‌کنیم، در نهایت چه منفعی به دست می‌آوریم؟ بنابراین یکی از اهداف و ضرورت‌های اصلی سواد رسانه‌ای این است که استفاده مبتنی بر آگاهی و با فایده از سپهر اطلاعات را تأمین کند.» (شکرخواه، ۱۳۸۸)

ارتباط سواد رسانه‌ای با پژوهش معلمان:

یکی از مزایای آموزش سواد رسانه‌ای به مخاطبان این است که سبب می‌شود در باره آنچه می‌خوانند، می‌بینند و می‌شنوند، سوالات اساسی بپرسند. (شکرخواه، ۱۳۸۵).

پژوهش با سوال آغاز می‌شود و برای اینکه سوالاتی در ذهن معلمان ایجاد شود، آن‌ها باید قبل از هر چیز، سواد رسانه‌ای داشته باشند تا دریافت‌کننده غیر فعال اطلاعات نباشند، بلکه سوال در ذهن آن‌ها ایجاد شود و برای یافتن پاسخ سوال، دست به پژوهش بزنند.

یکی دیگر از مزیت‌های آموزش سواد رسانه‌ای به مخاطبان این است که سبب می‌شود با محتوای رسانه برخورد منتقدانه داشته باشند (شکرخواه، ۱۳۸۵). برخورد منتقدانه، زمینه پژوهش‌های تحلیل محتوا و تحلیل گفتمان را فراهم می‌سازد. معلم اگر بخواهد پژوهش کیفی انجام دهد، باید قبل از هر چیز به این مهارت‌ها مجهز شود تا بتواند در پژوهش‌های کیفی، گفتمان‌ها را تحلیل و نقد کند. معلمان ابتدا باید گفتمان انتقادی را بیاموزند تا در سایه آن، سوالاتی در ذهن ایجاد شود و بر آن اساس، دست به پژوهش بزنند. قبل از انجام هر پژوهشی لازم است معلمان از طریق یک برنامه مدون، در بحث تحلیلی و

انتقادی پیرامو متون شفاهی ، متون چاپی ، مواد بصری، چند رسانه ای و... درگیر شوند. آن‌ها باید رسانه‌ها را موشکافانه بررسی کنند. هر ساله رسانه‌های متفاوتی از جمله کتاب‌های درسی غیر درسی ، فیلم و چند رسانه‌ای‌ها تهیه و روانه بازار می‌شوند. اگر معلمی سواد رسانه‌ای داشته باشد ، به همه این‌ها با دید انتقادی و موشکافانه نگاه می‌کند. این نگاه او کمک می‌کند که در مورد آن‌ها پژوهش کند و محتوای آنها را به طور دقیق بررسی و تحلیل کند. رسانه‌های مفید و موثر را شناسایی و به دیگران معرفی می‌کند و آن‌ها را از تاثیرات مخرب رسانه‌ها آگاه می‌سازد. هر روز موج عظیمی از بازی‌های رایانه‌ای وارد بازار می‌شوند و دانش‌آموزان هم بدون تامل ، آن‌ها را می‌خرند و استفاده می‌کنند. توانایی برقراری ارتباط از طریق رسانه و توانایی دستیابی به رسانه و استفاده از آن نیز از دیگر مزیت‌های سواد رسانه‌ای است. (سوزوکی، ۲۰۰۳). در این زمینه نیز ضعف‌های زیادی بین برخی از معلمان به خصوص معلمان با سابقه وجود دارد. وقتی فردی نتواند در محیط اینترنت جست‌وجو کند ، در ارزیابی و انتخاب اطلاعات درست و معتبر ضعف داشته باشد، و نتواند از طریق اینترنت ارتباط بگیرد، بدون شک در انجام پژوهش نیز ضعف خواهد داشت ؛ چرا که این موارد از ابزارهای لازم برای پژوهش هستند. بهتر است آموزش و پرورش و دانشگاه فرهنگیان ، ارتقای سواد رسانه‌ای معلمان را در اولویت برنامه‌های خود قرار دهند و زمینه‌ای برای تربیت معلمان پژوهشگر فراهم سازند. (ماهنامه رشد، ۱۳۹۳)

اختلال در برنامه ریزی :

یکی از آسیب‌های اینترنت، اختلال در برنامه ریزی و اعتیاد به آن است؛ به طوری که «از میان ۴۷ میلیون استفاده‌کننده از اینترنت در آمریکا ۲ تا ۵ میلیون نفر دچار اعتیاد اینترنتی شده‌اند و با معضلات زیادی گریبان‌گیر هستند» (اکبری، ۱۵۸، ۱۳۹۰). در جامعه ما نیز با گسترش روزافزون اینترنت شاهد این مسئله هستیم. نتیجه پژوهش‌های انجام شده در کشور نشان می‌دهد که "بیشترین استفاده‌کنندگان از اینترنت جوانان هستند و ۳۵ درصد از آنها به دلیل حضور در چت روم، ۲۸ درصد برای بازی‌های اینترنتی، ۳۰ درصد به منظور چک کردن پست الکترونیکی و ۲۵ درصد نیز به دلیل جست‌وجو، در شبکه جهانی هستند" (رحیمی، ۱۳۹۰). اعتیاد به اینترنت می‌تواند مشکلات جدی تحصیلی و خانوادگی برای مخاطبان به وجود آورد. اگر استفاده‌کنندگان از اینترنت نتوانند به مدت یک ماه دوری از اینترنت را تحمل کنند در معرض خطر اعتیاد به آن قرار دارند و متأسفانه ما شاهد این پدیده در میان جوانان هستیم؛ به طوری که برخی از جوانان، شب‌ها را تا صبح با اینترنت می‌گذرانند و تمام صبح را خواب هستند و این مسئله آغازگر آسیب‌های متعدد دیگر نیز می‌شود. از جمله این آسیب‌ها می‌توان به آسیب‌های خانوادگی، ارتباطی، عاطفی، روانی، جسمی و اقتصادی اشاره کرد (رحیمی، ۱۳۹۰).

اختلال در شکل‌گیری شخصیت:

عناصر سه‌گانه هویت، یعنی: شخص، فرهنگ و جامعه، هر یک در تکوین شخصیت فرد نقش مهمی را ایفا می‌کنند. هویت شخصی، ویژگی بی‌همتای فرد را تشکیل می‌دهد. هویت اجتماعی در پیوند با گروه‌ها و اجتماعات مختلف قرار گرفته و شکل‌گیری آن، متأثر از ایشان است؛ و در نهایت، هویت فرهنگی، برگرفته از باورهایی است که در عمق وجود فرد به واسطه تعامل او با محیط پیرامون و آموزه‌های آن، از بدو تولد تا کهن‌سالی جای گرفته است. از آنجا که فضای سایبری، صحنه‌ای فرهنگی و اجتماعی است که فرد خود را در موقعیت‌های متنوع، نقش‌ها و سبک‌های زندگی قرار می‌دهد، خود زمینه‌ای است برای آسیب‌پذیری شخصیت کاربر که در نتیجه، موجب چند شخصیتی شدن کاربر خواهد شد. در فضای سایبر بیش از آنکه هویت ظاهری فرد مطرح شود، درون‌مایه‌های افراد بروز می‌کند. هر کس درصدد بیان اندیشه‌ها و علاقه‌مندی‌های خویش است. مطرح نشدن هویت شخصی و مشخصات فردی در اینترنت موجب تقویت شخصیت‌های چندگانه و رشد و استحکام آن می‌شود. جوانان در این محیط از آسیب‌پذیری بیشتری برخوردارند و به‌ویژه در دورانی که هویت آنان شکل می‌گردد، این خطر

پرننگ‌تر می‌شود. با امکانات و گزینه‌های فراوانی که رسانه‌های عمومی از جمله اینترنت در اختیار جوانان می‌گذارند، آنان دائماً با محرک‌های جدید و انواع مختلف رفتار آشنا می‌شوند. چنین فضایی هویت نامشخص و پیوسته متحولی را می‌آفریند؛ یعنی "اینترنت یک صحنه اجتماعی است که فرد را در موقعیت‌های متنوع نقش‌ها و سبک‌های زندگی قرار می‌دهد و از آن تأثیر می‌پذیرد" (اکبری، ۱۳۹۰، ۱۶۲).

واقعیت این است که از نظر صاحب‌نظران جامعه‌شناسی، شکل‌گیری هویت افراد تحت تأثیر منابع گوناگونی است. عمده‌ترین این منابع، خانواده، رسانه‌های گروهی، مدرسه و گروه همسالان است. "از این میان رسانه‌های گروهی با توجه به گستره نفوذ و فراگیری آن اهمیت ویژه‌ای یافته‌اند. گسترش تلویزیون‌های ماهواره‌ای موجب شده است که شکل‌گیری نظام شخصی و هویت افراد تحت تأثیر عوامل متعدد و گاه متعارض قرار گیرد" (صبوری خسروشاهی، ۱۳۸۶).

انحرافات:

در سال ۱۹۹۹ گردهمایی جهانی تحت عنوان "کارشناسی برای حمایت کودکان در برابر سوء استفاده جنسی از طریق اینترنت" برگزار گردید که منجر به صدور قطعنامه ای شد که در آن آمده است "هرچه اینترنت بیشتر توسعه پیدا کند، کودکان بیشتر در معرض محتویات خطرناک آن قرار خواهند گرفت. فعالیت‌های محرمانه مربوط به فحش‌های کودکان و پورنوگرافی که از طریق اینترنت مورد استفاده واقع می‌شود، اکنون از مسائل حاد به شمار می‌رود" (اکبری، ۱۳۹۰: ۱۶۳).

به نظر می‌رسد اولین سنگری که در این مسیر مورد هدف قرار می‌گیرد هویت کاربر است، افراد به مرور متوجه می‌شوند که در حوزه تصمیم‌گیری‌های خود نیز اساساً شاخص‌های تصمیم‌گیری‌شان با رویکردی مجازی بررسی می‌شود و در تصمیم‌گیری‌ها عناصر مجازی را بر حقیقی ترجیح می‌دهد، اینجاست که با انگارهای حقیقی توان بررسی مسایل و تصمیم‌گیری را ندارند، البته این حالت ابتدائاً بسیار نامحسوس اتفاق می‌افتد، حتی خود فرد متوجه این نحوه تصمیم‌گیری نیست ولی با گذر زمان در این حالت تثبیت می‌شود و عملاً از محیط‌های حقیقی که بخش عظیمی از واقعیت زندگی انسان است، فاصله می‌گیرد؛ این انزوا سرآغازی برای بروز آسیب‌های بعضاً پرخطر اجتماعی برای فرد است، مثلاً این انزوا از اجتماع حقیقی قطعاً جذب به اجتماع مجازی دارد، فردی که ساعت‌ها در فضاهای مجازی و فراوردهایی نظیر آن (دوستی‌ها، تعاملات و تبادل اطلاعات و حتی بازی‌ها) سیر می‌کند و حتی میل جنسی خود را در قاب آل‌سی‌دی و آل‌ای‌دی ارضا می‌کند طبیعی است چنین کسی دیگر علاقه‌مند به تعامل با دیگران در فضای حقیقی نیست، زیرا محدودیت‌ها و تبعات فضای واقعی را ندارد و می‌تواند چهره واقعی خود را در پی انواع نمایشگرهای جذاب مخفی کند و چون با شخصیتی دروغین در این فضا شناخته می‌شود در برقراری ارتباط اجتماعی با دیگران ناتوان می‌شود که ایجاد این روحیه موجب جدایی فرد از گروه همسالان و شروع بروز ناهنجاری‌های دیگر است؛ این افراد در هنگام استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی گذشت زمان را احساس نمی‌کنند و زمانی بخود می‌آیند که ساعات زیادی صرف این امور کرده‌اند. اما آسیب اینجا تمام نمی‌شود. چون تازه فرد با جوی برانگیخته شدن از نیازهای کاذب خود روبروست، ورودهای بی‌هدف توسط کاربران فضای مجازی باعث می‌شود که سردمداران این فضا، کاربر بی‌هدف را با رویکرد خود بنا بر اهداف‌شان هدفمند کنند، البته هدفمندی که عملاً کاربر ابزار آنان می‌شود و به هدف خود یعنی هویت‌زدایی فرد دست می‌یابد، همین فرد کم‌کم به واسطه مباحثی نظیر سکسولوژی که در این محیط‌ها از جذب بالای برخوردار است، دچار می‌شود که متأسفانه علی‌رغم تمهیدات اندیشیده شده و برخورد انفعالی و نه مهندسی‌شده در این قسمت بیشترین آسیب را دیده‌ایم، حتی در مناطق محرومی که هیچگونه پل ارتباطی نظیر دی‌اس‌آل، وایرلس، وایمکس و ... وجود نداشت، شاهد تصاویر مبتذل و مستهجن در گوشه‌های همراه پسران مقطع دبستان که غالباً فقیر و محروم از امکانات ابتدایی عمرانی بودند، خطر بلوغ زودرس جنسی تنها برای فرد کاربر نیست، بلکه به واسطه از دست‌دادن هویتش، در محیطی

مانند اینترنت که از ویژگی‌های شاخص این است که کاربر با هر فردی با هر سن، اعتقاد، مشی زندگی و قدرت تأثیرگذاری مثبت و یا منفی در هر زمانی به هر تعداد که بخواهد می‌تواند ارتباط برقرار کند و هویت شخص از هر جهت ناشناس است، دیگران را نیز در این ورطه آسیب‌زا هم مسیر می‌کند و شایع شدن این رویه غیراخلاقی در میان افراد باعث بروز شخصیت‌های دوگانه می‌شود چرا که از ویژگی‌های فضای مجازی به خاطر حجم بالای ارتباط و عدم محدودیت در آن، فراهم شدن تغییر رفتار و اخلاق و گرایش سیاسی و مذهبی بسیار زیاد است که غالباً با توجه به جو حاکم بر این محیط، اکثر تغییر گرایش‌ها در قالب مغایرت با ارزش‌های اسلامی است. (روح افزا، ۱۳۹۴)

نتیجه:

سواد رسانه ای به عنوان یک مهارت اجتماعی و یک ضرورت برای برقراری ارتباط های اجتماعی ، به نظر مستلزم تفکر و نگاهی تیز بینانه در دنیای امروز دارد. با توجه به کاربرد تکنولوژی ، و رشد چشم گیر در این حوزه ، استفاده از رسانه ها نسبت به سالهای قبل روند رو به رشدی را داشته است. به همین دلیل جایگاه این ابر رسانه ها در بین قشر جوان و نو جوان نیز سیر صعودی پیش گرفته است تا جایی که در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی افراد جامعه ، موثر واقع شده است. این ابزار در شکل دهی به هویت نقش دارند و حتی روی ابعاد اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جوامع هم تأثیر گذارند. امروزه با توجه به نقشی که تاکنون در ابعاد مختلف زندگی داشته اند، نمی توان آن ها را نادیده گرفت. در حال حاضر اینترنت ابزاری مناسب برای توسعه ی افکار و اندیشه های بشری محسوب می شود به شرط آن که در راه صحیح استفاده شود. افراد باید برای ورود به دنیای مجازی اطلاعات کافی در اختیار داشته باشند تا دچار مشکلات مالی و اجتماعی نشوند. ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری جوانان و خانواده ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه ی نخست اولویت قرار دارد. پیشگیری از آسیب های اجتماعی و توجه والدین به رفتار فرزندان بسیار مهم می باشد و برای جلوگیری از هم پاشیدگی خانواده ها، والدین باید تا حدودی به فناوری های روز دنیا مسلط باشند و آگاه باشند که تغییر در رفتار فرزندان به معنای ایجاد تغییر در طرز فکر آنهاست و هنگامی که بنیان فکری و شخصیت آنها به صورت ناصحیح شکل گیرد، راه نفوذ شیادان به حریم خصوصی افراد و محیط امن خانواده باز می شود. لذا، چنانچه خانواده ها نسبت به شیوه های جدید ارتباط فرزندان خود آگاهی و شناخت کافی و لازم را داشته باشند، از انجام بسیاری از جرایم و ارتباطات پنهانی آنان جلوگیری به عمل می آید. توصیه ها:

با توجه به اهمیت آسیب های اجتماعی ناشی از فضای مجازی ، لازم است با هم فکری گامی هر چند کوچک در بر طرف کردن این معضل اجتماعی برداریم. به همین منظور مواردی هر چند تکراری را یادآوری می کنم . امید که مورد قبول شما واقع گردد.

- از قرار دادن رایانه در اتاق فرزندان خود داری شود . به جای آن می توان محلی پر تردد و عمومی مثل اتاق پذیرایی را انتخاب نمود. به این ترتیب حریم فرزند با ورود ما به اتاقش شکسته نمی شود و تعامل افراد خانواده نیز بیشتر می شود. همچنین به همراه آنان از فضای مجازی بازدید کنیم. تا با برنامه ریزی درست ، هم مدیریت زمان را به آنها آموزش دهیم و هم نحوه صحیح وبگردی را نهادینه سازیم.

- دیگر این که از رایانه و کتب درسی به صورت ترکیبی برای آموزش و بازی بهره بگیریم . می توان با کشیدن یک نقاشی ساده ، و تلفیق چند روش تدریس آموزشی در خور فهم دانش آموز ترتیب داد. با این روش هم رابطه ها سر جای خود باقی می مانند و هم سواد استفاده از فضای مجازی به کودکان و نوجوانان آموزش داده می شود.

- با توجه به این که بیشتر استفاده کنندگان از فضاهای مجازی قشر جوان و نوجوان هستند، می توان آسیبهای اجتماعی را با برگزاری کلاس های فوق برنامه ،کنترل نمود. اطلاع رسانی از طریق رسانه های دیداری و شنیداری ، روزنامه ها و مجلات ، برگزاری جلسات هم اندیشی و تشویق به فعالیتهای اجتماعی مرتبط با فضای مجازی، مثل (تولید فیلم آموزشی ، ساخت محتوای الکترونیکی ، تولید بازی های رایانه ای و... می تواند گامی هر چند کوتاه در کم کردن آسیبهای اجتماعی بردارد.

- برای اینکه استفاده از رسانه ها به عنوان یک عادت مضر در نیاید، محیط زندگی خود و فرزندمان را متنوع کنیم؛ مثلاً از طریق کتابخوانی، قصه گویی، نقاشی، کارهای دستی و امور هنری، رفتن به موزه ها، کتابخانه ها پارک ها و مساجد، تفریح، ورزش (شنا، راهپیمایی، کوهنوردی و ...) برای اینکه فرزندان به مطالعه و سایر فعالیت های مثبت، علاقه مند شوند، خودمان نیز باید در عمل، مثلاً اهل مطالعه باشیم. بدین منظور نباید خودمان در حالی که روبه روی تلویزیون می نشینیم و مقابل آن به خواب می رویم، از فرزندمان بخواهیم تلویزیون تماشا نکند و به مطالعه پردازد! نیومن به نقل از بیابانگرد (۱۳۸۴، ص ۲۴۲) با تحلیل ۲۳ تحقیق، عنوان می کند که پیشرفت تحصیلی در میان کودکانی که در هفته ۱۰ تا ۱۵ ساعت تلویزیون تماشا می کنند، در بالاترین حد است (در مقایسه با کودکانی که کمتر از ده ساعت تماشا می کنند) و سپس با افزایش ساعات تماشا، از بیست تا چهل ساعت در هفته، میزان پیشرفت تحصیلی به طور چشم گیری کاهش می یابد. (روح افزا، ۱۳۹۴)

منابع:

- اکبری، ابوالقاسم و مینا اکبری؛ آسیب شناسی اجتماعی؛ تهران: انتشارات رشد و توسعه، ۱۳۹۰.
- ایزدی، ریحانه، (۱۳۹۴)، مدیریت پرنده ها (مهارت استفاده از اینترنت)، رشد معلم ، دوره ۳۴، آبان ماه ، شماره ۲۹۲.
- جامعه شناسی؛ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، ۱۳۹۰.
- دژبانی، علی، (۱۳۸۷)، آسیب های نوپدید، شبکه های اجتماعی مجازی و خانواده های ایرانی، مجموعه مقالات نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب های.
- رحیمی، محمد؛ «عوامل اجتماعی مؤثر بر شکاف نسلی؛ مطالعه موردی شهر خلخال»؛ پایان نامه کارشناسی ارشد روح افزا، فرشته، (۱۳۹۴)، راهکارهای مقابله با شبکه های مجازی برای والدین، پایگاه علمی خبری میگنا، کد خبر ۳۰۰۷۰.
- سوزوکی، (۲۰۰۳)، به نقل از نصیری و عقیلی، (۱۳۹۱).
- شکر خواه، یونس، (۱۳۸۸)، سواد رسانه ای یک مقاله عقیده ای، فصلنامه رسانه.
- صبوری خسروشاهی، حبیب؛ بررسی آسیب های اجتماعی اینترنت؛ دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۶.
- کفاشی، مجید، (۱۳۸۹)، آثار نظم و تضاد خانواده بر خشونت علیه کودکان، فصلنامه پژوهشی اجتماعی، سال سوم، شماره ۶.
- ماهنامه آموزشی مدرسه فردا، (۱۳۹۳)، ضرورت سواد رسانه ای برای معلمان، دوره یازدهم، آذرماه، شماره ۸۱.

www.dehkadehejehani.blogfa.com

anthropology.ir

<http://www.migna.ir>

Medium literacy, virtual space management technique

Abstract

Today, that medium giants are antecedent in interesting public thought and have special position in society and families and changed to global phenomenon , unfortunately majority families do not know how to use virtual instruments correctly and training settings are not exception. This little notice causes persons specially adolescents and young search in virtual world causelessly. Nevertheless , using this virtual family is necessary for human and it is related to his/ her cultural and political life directly. The setting that can be a value pattern with positive effects and also agent of social and personal damages. Skill and literacy of using virtual spaces give opportunity to persons in order to exchange information easily in each time and place. However yhis subject requires to consider positive and negative results and effects of using technology correctly. Introduction of proposals and commendations is not only a step for preventing social damages resulting from these media but it develops relationships between family, training area and virtual space.

Keyword: virtual space, social damages, training settings, family, society

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران